

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 13: Ad amicos

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A *O ego infelix.* Et verò ita profert hunc versum Carisius lib. 2. institutionum grammatic. his verbis, *quia nemo dicit, ò ego, nisi exclamatio sit, ut apud Horatium, O ego infelix, quem tu fugis, &c.*

VT PAV. AGR. AGNA LVP.] sic Theoc. in Cyclope, φεύγεις δ' ὡσπερ οἷς πολὺν λύκον ἀτήρησα. i. fugis autem, ut ovis, quæ lupum canum vidit. Ouid. lib. 1. de arte, *Vig, fugit visos agna novella lupos.* vide supra ad Od. 4. huius lib. in princip.

CAPR. QVE LEON.] Hom. il. λ. Οἷτε σε πεφρίκασι, λέονθ' ὡς μικράδες αἴγας: id est, qui te horrent, ut leonem capræ.

AD AMICOS.

Ode 13:

Hyemem hilariter & iucundè esse traducendam.

Horrida tempestas calum contraxit:
& imbres,

B *Nivésque deducunt Iouem.*

Nunc mare, nunc silia

Threicio Aquilone sonant. rapiamus amici

Occasionem de die:

Dúmque virent genua,

Et decet, obducta solvatur fronte senectus.

Tu vina Torquato moue

Consule pressa meo.

Cetera mitte loqui. deus hæc fortasse benigna

Reducet in sedem vice:

Nunc & Achæmenia

C *Perfundi nardo iuuat: & fide Cyllenéa*

Leuare diris pectora

Sollicitudinibus:

Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumnò,

Inuicte mortalis dea

Nate puer Thetide,

Te mæet Assaraci tell: quã frigida parui

Findunt Scamandri flumina,

Lubricus & Simois.

Vnde tibi reditũ certo subtemine Parca

Rupere: nec mater domum

Cærule te reuehet.

Illic omne malum vino, cantuq; leuato, D

Deformis ægrimonia

Dulcibus alloquijs.

HORRIDA TEMPESTAS CÆLVM] descriptio turbulentæ & spurcæ tempestatis, qualis est illa apud Homer. ὁδ. ε. Ως εἰπὼν συναχεν νεφέλας, ἐπάρει δὲ πόντον. Χερσὶ πελαγῶν ἐλαῖν, πάσσας δ' ὀρόθωεν ἀέλλας Παντοίων ἀνέμων, σὺ δὲ νεφέεσσι κάλυψε Γαῖαν ὀμίχλη, πόντον ἄρωρει δ' ἔρανόθεν νύξ. id est, Sic locutus nubeis contraxit, & conduxit vnum in locum, mare autem conturbauit, tridente in manus sumto, omnibus porò variorum ventorum procellas excitauit, totamque terram simul & mare nubibus cooperuit. nox denique è cælo terræ incubuit. Sed propius ad Horatianam accedit illa Anacreontis, Μεις μὲν δὴ Ποσειδῆϊον ἔστηκε. Νεφέλαι δ' ὕδατι βαρύνοντα. Ἀχαιοὶ δὲ χμῶνες παταγῶσιν. id est, mensis autem nouember instat. nubes aqua grauidæ sunt: feræ tempestates personant & percrepant. addè & illam Archilochi, Γλαυκὴ ἔρα. βαθυὺς γὰρ ἦδη κύμασι παρῆσται πόντος· ἀμφὶ δ' ἄκρα γυρῶν ὄροφα ἴσεται νέφος. id est, Glauce vide. Profundum enim iam fluctibus turbatur mare: circum summa autem tecta, in orbem acta stat nubes.

ET IMBRES, NIVESQVE DEDUCUNT IOVEM] ita cælum est nubilum, niuibisque, atque imbribus obscurum, & turbulentum, ut videatur Iupiter in terram, seu in nubeis potius descendere. cælum enim (inquit Euripides) imbribus refertum in terram decidere cupit. sic Eurip. ἔρα δ' ὁ σέμνος ἔρανος πληρέμενος ὄμβρος Πέσιν εἰς γαῖαν Ἀφροδίτης ὕπο. Fuit autem veterum opinio, quam secuti sunt poëta, Iouem in nubeis descendere, cum pluerè, tonare, fulgurare cogitat. Lucret. lib. 6. *An simul ac nubes successere, ipse in eas tum descendit, propè ut hinc teli determinet ictum?* Virg. lib. 2. Georg. *Ipse pater media nimborum in nocte, coruscâ Fulmina molitur dextra.* idem ibidem, *Tū pater omnipotens facundis imbribus æther coniugis in gremium lætæ descendit.* Idem in Melib. *Iupiter & læto descendet plurimus imbri.* Hom. il. λ. πότε δὴ ῥα πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Ἰδης οἰ κορυφῆσι καθέζετο πιδνέουσης Οὐρανὸθεν καταβῆς. ἔχε δὲ στροπὴν μετὰ χερσίν. Ἴριν δ' ὠτρυνε χερσὸπιρον ἀγέλευσαν: id est, Tunc autem pater hominum & deorum in Idæ montis fontibus circumfluentis verticibus sedebat cum è cælo descēdisset. habebat autem fulgur in manibus. Irin porò aureis alis præditam properare iussit nuntiaturam, &c.

SILIA] diarefis, ut Od. 23. lib. 1. *non sine vano Aurarum, & silia metu.*

THREICIO] Thracio, ut sup. Od. 24. lib. 1. *Threicio blandius Orpheo.* quòd Aquilonem Thracium appellat, de eo lege annot. ad Od. 25. lib. 1.

RAPIAMVS AMICI OCCASIONEM DE DIE] arripiamus (inquit) ex hoc die occasionem hilariter viuendi. est autem vsus verbo ad rem aptissimo, quemadmodum Ennius, *viue Ulysses, dum licet, Oculis postremum lumen radiatum rape.* Non dixit *cape, non pete* (inquit M. Tull. de oratore 3.) *haberet enim moram sperantis diutius esse sese victu-*

C rum:

A rum: sed rape. hoc verbum est ad id aptatum, quod ante dixerat, Dum licet. sic sup. Od. 8. lib. 3. Dona presentis rape letus hora.

DVMQVE VIRENT GENVA] hac de re sup. diximus ad Od. 9. lib. 1. & 13. lib. 4. sed mihi videtur Horatius hoc loco Theognidem exprimere voluisse: qui post illa, quæ dixit de homine iam mortuo, ac sepulto, nulla eum amplius re delectari, nulla postea voluptate potiri, addit, Ταῦτ' ἐσορῶν κραδίη εὖ πίσσῃμα, ὅφρα τ' ἔλαφρα Γένεατα, καὶ κεφαλὴν ἀσπρομένην παρ' ἑφύρω. id est, *Hæc cernens vinam iucunde, dum mihi membra Sana virent, & dum stat caput intrepidum.* veteres autem per genuum viriditatem, vireis corporis integritas significant, ut apud Homerum, Agamemnon optat Nestori, ut quali est animo, talibus sit & genibus. sic Hom. ix. d. Ω γέρον, εἴδ', ὡς θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοισιν, ὧς τοι γέναβ' ἐπιπύβηθι δὲ τοι ἔμπροσθεν εἴη. id est, ὁ senex, utinam, qualis tibi animus est, talia essent & genua, viris que firma & stabiles. & Theocr. Κωϊσκάς ἔρωπ. versu vltimo, ποιεῖν π δεῖ οἷς γόνυ χλωρόν. id est, faciendum aliquid eis est, quibus viride est genu. Iterum Hom. il. 1. εἴσοκ' αὐτὴμῆ Ενστήθεσσι μένη, καὶ μοι φίλα γένατ' ὄρωρῃ. id est, donec spiritus in præcordijs maneat, & mihi cara genua sursum moueantur, & surgant. idem il. v. Ἀρρήκτῳ τ', ἀλυτὸν τε, τὸ πολλῶν γυνάκτ' ἔλυσεν. id est, belli vinculum irruptum & insolubile, quod multorum genua soluit: id est, quod multis exitio fuit, seu interitum attulit. eodem pertinent illa apud eundem sæpe repetita. Ἀλλ' ἢ τοι μὲν τῶν τε θεῶν ὄν γένασσι κείται. id est, At verò hæc in deorum genibus sita sunt.

B **ET DECET]** dum fert ætas. Horat. inf. epist. ad Iul. Florum lib. 2. epist. versu vltimo, *lasciua decentius ætas.* Tibull. eleg. 1. lib. 1. *Iam subrepet iners ætas, nec amare decebit, &c.*

OB. SOLV. FR. SENECT.] senectus hoc loco fortasse non ætatem, sed ætatis vitium, tristitiãque ac feueritatem senilem significat, ut & senium. M. Tull. pro Milone, *tota civitas confecta senio est.* Stautius in Sinephæbis, *tibi ego Antipho has sero, inquit. senium est cum audio.* hoc igitur dicit, explicetur, seu exporrigatur frons: obducta, id est, contracta, & corrugata.

C **TV VINA TORQV. MOVE, &c.]** Suprà Od. 2. lib. 3. *moueri digna bono die.* moue igitur, loco scilicet: profer ex cella, seu apotheca.

TORQVATO MEO] Horatius natus est L. Manlio Torquato, & M. Aurelio Cotta Consulibus, ut suprà ea Ode, quam modò diximus. nota batur autem cadi Coss. nominibus. ita enim tempus significabatur. ex quo more illa nata sunt, *optima nota, de meliore nota, & interiore nota.* Od. 3. lib. 2. *Interiore nota Falerni.*

PRESSA] calcata, ut suprà Od. 12. lib. 4. *Sed pressum Calibus ducere Liberum Si gestis.* aliter Oda 19. lib. 3. *Pressa tuis balanus capillis.*

MITTE] omite. ut epist. ad Torquatum. *Mitteleueis spes, & certamina diuitiarum.*

REDVCE] restituet. Prisc. legit redducer.

VICE] vicissitudine. Od. 4. li. 1. *Soluitur acris hiems grata vice veris, & FauonI.* aliter sup. Od. 14. lib. 4. *plus vice simplici.*

ACHAMEN. PERF. NARDO] Perfico, vel Assyrio vnguento nardino, ut sup. Od. 11. lib. 2. *Assyriag, nardo Potamus vncti? & Od. 7. eiusd. li. nitentis Malobathro Syrio capillos.* sic Anacr. Εμοὶ μέλει μύροις Καπασέφειν ὑπὸ λύλυ. nardus Achæmenia ab Achæmene Perfatum, & Assyriorum Rege. Od. 1. lib. 3. *Achæmeniumque costum.* & Od. 12. lib. 2. *qua tenuit diues Achæmenes.*

FIDE CYLLENEA] lyra Mercuriali, à Mercurio inuenta, vel conformata.

LEVARE DIRIS PECT. SOLLICITVD.] curis animos leuare. suprà Od. 11. lib. 4. *minuentur atræ Carmine cure.* & Od. 32. lib. 1. ad barbutum. *ô laborum Dulce lenimen.* & hac Od. inf. *Illis omne malum vino, cantique lenato.*

NOBILIS VT GRANDI CEC.] Chironē significat: cuius pater Saturnus, mater Philyra, vxor Chariclo, de quo sic Apollon. lib. 2. Argon. Ενδ' ἴνα δὴ Χείρωνα πελώριον ἄλλα μὲν ἵππῳ, ἄλλα θεῶ ἀτάλαντον ἀμυρβασίη τέκεν εὐνή. id est, Vbi Chironem ingentem partim equo, partim Deo similem lecto alterno peperit. fuit autem hic Chiron præstantissimus doctor ac magister, siquidem ei Deus vnus Æsculapius, & duo clarissimi Heroës, Iason, & Achilles traditi sunt educandi, & instituendi.

B Atque Æsculapium quidem medicinam docuit, ut testatur Pindarus eisd. γ. πυθ. καὶ ῥά μιν (Æsculapium) Μάγνητι φέρον πόνρον Κενταύρω διδάξαι πολυπήμοινας ἀνθρώπων ἰάσασσι νόσους. Iason autem ait apud eundem Pindarum eisd. δ. πυθ. se à parentibus suis Chironi traditum esse educandum, his verbis, Κρονίδα δὲ τρέφειν Χείρωνι δάκταν. quod item confirmat Hesiodus in Theogonia, Δίστων, ὃς τέκεδ' υἱὸν Ἰάσωνα ποιμένα λαῶν, ὃν Χείρων θρέψεν ἐν Πηλῖῳ ὑλήεντι. Achillem præterea (quemadmodum hic declarat Horatius) erudit, eique præcepit in primis, ut pietatem in Deos, & in parentis coleret: quod prodidit Pindarus eisd. ἔκτω. Πυθ. τῶντιν εὐφημῶσσαν ποτὶ εὐδρείῳ φανῆ μεγαλοσθενεὶ Φιλύρας υἱὸν ὀρφανίζομένῳ Πηληϊδᾶ παρανεῖν, μάστιγα μὲν κρονίδαυ βαρυσόταν στροπᾶν, κεραυνῶν τε παρῶντιν θεῶν σβέδειν. τῶντας δὲ μήποτε πιας ἀμείρειν γονέων βίον παρῶν μένον. id est, hanc præceptionem, seu monitionem quondam aiunt in montibus Philyræ filium magnis viribus prædico Achilli parentibus orbato dedisse, maximè quidem deorū Saturnium grauisonum fulgurum, & fulminum moderatorem colere & venerari, hoc verò honore numquam parentum vitam fati datam priuare. idem Pind. de Achill. eisd. γ. Νεμ. Ξανθὸς δ' Ἀχλλεύς τὰ μὲν μένον φιλύρας ὃν δόμοις παῖς εὖν ἄδουρεν μεγάλα ἔργα χροὶ ταμνὰ βραχυσίδερον ἀποντα πύλλων, μάχα κρόντισσιν ἀγροτέροις ἔπρασσον φόνον, καὶ πρὸς τ' ἔναιρεν, &c. id est, flauus autem Achilles in domo Philyræ, & Chironis habitans, puer cum esset, ludos ferios ludebat, crebrò manibus telum mucrone ferreo celerrimum iaciens, leonibus immanibus eadem pugna inferebat, apròsque interficiebat, &c.

F **GRANDI]** non ætate, sed genere, animo, indole, & spererum gerendarum.

ALVMNO] Achilli, quem aluit, atque erudit.

alumnus semper eum significat, qui alitur, quamuis amicus quidam meus aliter sentiat. epist. 4. lib.

A 4. li. i. *Quid uoneat dulci nutricula maius alumno, &c.* innumerabilia sunt alia ex bonis scriptoribus exempla.

MORTALIS, DEAE] inest antithesis in his duobus nominibus.

NATE PVER THETIDE] Vbique Homerus Achillem Thetidis filium facit: & item Pindarus. alij autem, (vt tradit interpret Apollonij lib. i. Argon.) à Philomila quadam natum esse volunt. Catullus in pulcherrimo illo, & elegantissimo carmine de Pelei, & Thetidis nuptijs, ab Homero, & Pindaro dissentiens, scribit Thetidē sibi turpe esse non duxisse Peleo mortali nubere. Nam apud Homerum *il. σ.* Thetis in maxima suarum miseriarum parte numerat, quod ipsa immortalis, mortalis lectum & complexum subire coacta sit, his enim verbis de Ioue queritur,

Ἥρας ἢ ἀρὰ δῆπρ, ὅσαι θεαὶ εἶσ' ἐν Ολύμπῳ, Τόσσα δ' ἐν φρεσὶν ἦσιν ἀνέροισι κήδεα λυγρὰ, Ὅσο' ἐμοὶ ἐκ πάσιον κρονίδης Ζεὺς ἀλγὴ ἔδωκεν, &c. deinde paulo post, καὶ ἔτλην ἀνέρος ἐύωλῷ Πολλὰ μάλ' ἐκ ἐθέλωσα. Pindarus autem in Nem. *carm. 4.* perspicue significat, Thetidem, cum eam Iupiter in matrimonium Peleo collocare uellet, sese in ignem, leonem, atque alias formas, Protei in morem, vertisse: Peleum uero his omnibus repressis ac superatis, eius nuptias expugnasse. Verba Pindari sunt hæc de Peleo, Πῦρ δὲ παύραπες, θρασυμαχῆν τε λέοντων ὄνυχας ὄξυτάτους, ἀκμάν τε δεινοτάτων χάσας ὀδόντων, ἔγραμην ὑπὸ τῶν ἰθρῶν μίαν Νηρείδων, id est, Peleus autem, cum ignem omnia superantem, & audacium leonum acutissimos unguis, aciemque horribilium dentium cohibuisset, unam ex Nereidibus uxorem duxit. Idem Isthm. *eid. η.* narrat, Iouem, & Neptunum Thetidis amore mirum in modum flagrasse, deque eius nuptijs diu inter se contendisse: sed Themis, ne has nuptias ita cupidè expeterent, dissuasisset, quia à Parcis constitutū, & prædictum esset, eum, qui ex Thetide nasceretur, patre meliorē ac præstantiorem futurum, telumque Iouis fulmine potentius, missurum, si Iupiter eam duceret uxore: aut Neptuni tridente, si Neptuno Thetis nuberet. Verba Pindari sunt hæc, Εἴπε δ' εὐβελος ἐν μέσοισι θέμις εἶνεκεν πεφρωμένον ἰὼ φέρτερον γόνον ἀνακτα πατρὸς πεκύν ποντίαν θεόν, ὃς κεραυνῶ τε κρέσσον ἄλλο βέλος διώξει χθρῖ, περόδοντος τ' ἀμυμακίης Διίμισθρμέναν, ἢ Διὸς παρ' ἀδελφοῖσιν. cum Pindaro congruit & Apollonius lib. 4. Argon. Εμπης δ' ἔμειθεσκεν ὀπιπλεύων ἀέκρσαν, Εἰσάτε εἰ φρέσθερα θέμις κατέλεξεν ἅπαντα, ὡς δὴ τοι πέφρωται ἀμείνονα πατρὸς εἰοῖ Παῖδα πεκύν. id est, verumtamen non intermittebat eam inuitam obseruare, donec veneranda Themis ei omnia exposuit, nempe fatale esse, filium, qui ex ea nasceretur, patre suo meliorem futurum. Homeri interpretes tradunt *il. α.* Iouem Thetidem usque ad Caucasum montem esse persecutum, stuprumque ei per vim inferre conatum, verum à Prometheo, ne id faceret, esse deterritum.

TE MANET] tibi debetur, tibi parata est. vide supra annot. ad Oden 28. lib. 1.

ASSARACI TELLS] sic Virgil. *Æneid. 1.* Assaraci domum eos, qui à Troianis orti sunt, appellat. *ueniet iustis labentibus atas, Cum domus*

Assaraci Phthiam, clarāque Mycenae Seruitio premet. Assaraci autem, & duorum eius fratrum Ili & Ganymedis pater fuit Tros, Trois Erichthonius, Erichthonij Dardanus, Dardani Iupiter: Assaraci filius Capys Anchisæ pater. Ili filius Laomedon, Laomedontis Priamus. vide Hom. *il. υ.* & Dionysium Halicarnass. *ῥωμα. ἀρχαιολ. α.* Assaraci tellurem, Troiam, intellige.

SCAMANDRI FLVMINA] sic supra Od. 6. lib. 2. *Galefi flumen.* Scamandrus & Sinois Troiæ fluuij. Homer. *il. μ.* princip. *δῖος τε Σκάμανδρος. Καὶ Σιμόεις, ὅτι πολλὰ βοάσθρεια, καὶ τρῦφάλεται Κέσπεσον ἐγκνήσιν, &c.* id est, diuinusque Scamander, & Sinois, in quos fluuios multa scuta, multæ cassides deciderunt.

VNDE TIBI REDITVM] Achilli fuisse fatale ad Troiam mori declarat Homer. *il. α.* sub persona Thetidis, Αἴθ' ὄφελος ἄσθρην ἀδέκρπες, καὶ ἀπῆμων Ἥδας, ἐπεὶ νῦτοι εἶσα μινυθάπερ, ἔπ μάλια δῶ. Νῦν δ' ἄμα τ' ἀκρόμορος τε, καὶ ὄζυρος περὶ πάντων Εππεο. id est, Debebas apud nauces sine lacrymis & sine incommodis & malis sedere: quoniam tibi fatale est non diu viuere. Nunc autem simul & vitæ breuis, & calamitosus supra mortaleis omneis natus es.

SUBTEMINE] *subtemine* legendum, vt est scriptum in omnibus codic. manuscriptis, Vaticanis, & Faer. Iann. Rain. Vrf. Torn. Clericano, Nicotianis, Russard. ceteris. non *subtegmene.* & item apud Catull. carmine de nupt. Pelei, & Thetid. *Currite ducentes subtemina, currite fusi.* est autem subtemen filum, quod stamini subtextitur: vel, vt Varro, quod subit stamini. ex quo loco quidam dicendum putant *substamen.* sed errant. Terent. in *Heautont. anus subtemen nebat.* vbi vulgò legitur *subtegmene.* Tale autem est illud Virg. de *Lauso li. 10. Æneid. Extremaque Lauso Parca fila legunt.*

MATER CÆRVLA] Pindarus *ποντίαν θεόν,* id est, marinam Deam appellat. idem Horat. *sup. Od. 17. lib. 1. Circen vitream,* id est, marinam, & in aqua habitantem. Nam marinis dijs, glaucus, & caruleus color tribuitur, vt supra diximus.

ILLIC OMNE MALVM, &c.] apud Homer. *il. 1.* qui ad Achillem, vt illum placarent, missi sunt, offendunt eum in nauj, citharæ cantu agritudinem animi lenientem. sic Hom. *Τὸν δ' εὖρον φρένα περπόμενον φόρμησι λυγρῖν, Καλῖ, δαιδαλέν, &c.* Hesiodus autem in *Theogon.* maximum dicit hominibus esse agritudinum, & mærorum solatium, ac leuamentum, si quis cantor Musarum famulus ac minister, eorum, qui olim vixerint, Deorumque immortalium laudes cantibus & carminibus suis concelebrat. versus Hesiodi posuimus ad Od. 26. lib. 1. Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκῆδεϊ θυμῷ Ἄζηται κράδῖλω ἀαχρμένος, αὐτὰρ αἰοῖδος Μυσαίων θεράπων, &c. & Pind. *eid. θ. Nem. sub. extr. ἐπ' αἰοῖδῶς δὲ ἀνήρ νάδωλον καὶ τις κῆμα τον ὄπκην.* id est, cantibus autem etiam nonnulli laborem suum leuiorem reddiderunt. Quin senex ille Simulus apud Virg. in *moreto,* laborem suum cantu leuat. *Alternatque vices, modo rustica carmina cantat, &c.* Itaque merito

